

Innehåll

BO ANDERSSON	7
Jordbruksarrendenas framväxt, förändring och betydelse – ETT AKADEMIFÖRETAL	
MATS MORELL	12
Att besitta och bruka jordbruksmark – inledning	
ANDERS WÄSTFELT	15
Arrende och annan nyttjanderätt till mark i lantbrukets historia	
MAURITZ BÄÄRNHJELM	40
Arrende och agrarpolitik i Sverige. En historisk översikt	
JONAS LINDSTRÖM	61
Skatteländbor och hälftenbrukare. Jordägare och arrende under 1600- och 1700-talen	
MATS OLSSON	74
Varför har Sverige saknat en jordreform?	
GÖRAN ULVÄNG	84
Godsägarens dilemma – att bruka själv eller arrendera ut?	
HENRIK SVENSSON	105
Stenskap – olika bönders varierande vilja till investeringar i markbundet kapital	
MARTIN DACKLING	123
Egen jord eller annans? Jordägare och arrendatorer i Ekby 1845–1945	
ANNIKA BJÖRKLUND	132
Arrenden av stadsjord. Exempel från 1800-talets Uppsala och Lund	
MATS MORELL	151
Det svenska jordbruket och det tidiga 1900-talets arrendelagstiftning	
MAJA LAGERQVIST	193
När torp slutade vara torp	
KRISTOFER JUPITER	207
Vad säger statistiken om jordbruksarrenden i Sverige? Arrendestatistik i Sverige 1927–2010	
<i>Reflektioner och kommentarer till statistiken kring jordbruksarrende</i>	215
ANNE-MARIE PÅLSSON, LARS-GÖRAN SVENSSON, MATS HELLSTRÖM, KARL ERIK OLSSON. <i>Epilog</i> av ANDERS WÄSTFELT	220
HARALD SVENSSON	221
Prisutvecklingen på mark och arrenden – finns det några säkra förklaringsfaktorer?	

HANS ANDERSSON	232
Arrendeformer och jordägande – synpunkter på riskhantering och effektivitet	
LARS-GÖRAN SVENSSON	244
LRFs arbete med jordbruksarrenden sedan 1975	
ANDERS WÄSTFELT	252
Arrende frågan 1972 till 2010 – två intresseorganisationers perspektiv	
BERT-OWE NELSON	263
Att beräkna arrendeavgifter – en räkneoperation med förhinder	
ANDERS WÄSTFELT	278
Nollarrende – om samtida värdering av jordbruksmark och landskap	
FILIP HERLITZ	289
Jordägarens möjlighet att återta arrendestället för självinträde	
BENNY AXELSSON	297
EU:s livsmedelsproduktionskrav och utvecklingen av arrendeparternas ställning – faktorer som ställer nya krav på jordbruksarrendeinstitutet?	
Författarpresentationer	314

Författarpresentationer

HANS ANDERSSON

Född 1952 i Solna

Utbildning/Examen: Agronom vid Lantbruks-högskolan 1977, PhD vid University of Minne-sota 1990

Nuvarande verksamhet: Professor sedan 1999 i lantbrukets företagsekonomi vid SLU, Ultuna. Arbetar särskilt med integrationen mellan bio-logi, ekonomi och teknik.

e-post: hans.andersson@slu.se

BENNY AXELSSON

Född 1979 i Vimmerby

Utbildning/Examen: Jur.kand. vid Uppsala uni-versitet 2010

Nuvarande verksamhet: Fastighetsjurist vid Fas-tighetsägarna Mittnord AB.

e-post: benny.axelsson@mittnord.fastighetsagar-na.se

ANNIKA BJÖRKLUND

Född 1969 i Karlstad

Utbildning/Examen: Fil.dr i kulturgeografi

Arbetets/forskningens inriktning: Historisk geo-grafi, bebyggelsehistoria, särskilt städer före år 1900.

Nuvarande verksamhet: Post-doc.-tjänst vid Riksarkivet, Stockholm, inom projektet Det medeltida Sverige.

e-post: annika.bjorklund@riksarkivet.se

MAURITZ BÄÄRNHJELM

Född 1921 i Göteborg

Utbildning/Examen: Jur.dr, tid. hovrättsråd

Arbetets inriktning: Fastighetsrätt. Tidigare lärare vid Stockholms universitet i fastighetsrätt och rättshistoria. Sekreterare i lagutskott och statliga utredningar. Medverkat vid tillkomsten av jor-

dabalken. Arbetat med fastighetsrättens historia och samisk fastighetsrätt. Medutgivare av årliga kommentarer till arrendelagstiftningen.

MARTIN DACKLING

Född 1981 i Hällaryd, Karlshamn

Utbildning/Examen: Fil.dr i historia.

Arbetets/forskningens inriktning: Arbetar med forskningsprojekt om jordägandets förändrade villkor i Sverige under perioden 1850–1950, med särskilt fokus på relationen mellan släkt och jord.

Nuvarande verksamhet: Forskare i historia vid Göteborgs universitet

e-post: martin.dackling@history.gu.se

FILIP HERLITZ

Född 1978 i Danderyd

Utbildning/Examen: Jur.kand. vid Uppsala uni-versitet

Nuvarande verksamhet: VD och delägare på konsultbolaget ARGUM AB som hjälper fastig-hetsägare med förvaltningen av jord och skog. Specialiserad på arrende-, nyttjande- och fastig-hetsrätt. Arbetar med skrifter och föreläsningar om jordbruksarrende, skötselavtal och upplåtelse för vindkraftanläggningar.

e-post: filip@argum.se

KRISTOFER JUPITER

Född 1975 i Skövde

Utbildning/Examen: Fil.mag. vid Kulturgeogra-fiska institutionen, Stockholms universitet

Nuvarande verksamhet: Arbetar i projektet Yngre geometriska kartor, Riksarkivet, med uppbygg-naden av historisk-geografisk databas.

e-post: kristofer.jupiter@riksarkivet.se

MAJA LAGERQVIST

Född 1980 i Falun

Utbildning/Examen: Fil.dr i Kulturgeografi

Arbets/forskningens inriktning: Den aktuella forskningen kretsar kring den globala ekonomiska krisens påverkan på värderingen av kulturarv samt Gatumusikens platsskapande och geografi. *Nuvarande verksamhet:* Post-doc.-tjänst knuten till Kulturgeografiska institutionen, Stockholms universitet.

e-post: maja.lagerqvist@humangeo.su.se

JONAS LINDSTRÖM

Född 1977 i Umeå

Utbildning/Examen: Fil.dr i historia vid Uppsala universitet 2008

Arbets/forskningens inriktning: Forskning som rör de sociala och ekonomiska relationer som präglade livet på den svenska landsbygden under tidigmodern tid. I centrum står frågor om resursfördelning, geografisk och social rörlighet, hushållsstruktur och arbetsdelning.

Nuvarande verksamhet: Forskning om obesuttna gruppers försörjning och livsvillkor under sent 1600- och tidigt 1700-tal.

e-post: jonas.lindstrom@hist.uu.se

MATS MORELL

Född 1955 i Lillhärad, Västerås

Utbildning/Examen: Fil.dr i ekonomisk historia, Uppsala 1987

Arbets/forskningens inriktning: Forskning om svensk livsmedelskonsumtion 1600–1900-talen samt om svensk och skandinavisk agrarhistoria under 1700-, 1800- och 1900-talen.

Nuvarande verksamhet: Professor i ekonomisk historia vid Stockholms universitet. Forskar nu kring sambanden mellan socioekonomi och

ekologi på den tidigmoderna landsbygden och markanvändning under efterkrigstiden.

e-post: mats.morell@ekohist.su.se

BERT-OWE NELSON

Född 1941 i Ängelholm

Utbildning/Examen: Agronomexamen vid Lantbrukshögskolan 1966

Arbets inriktning: Lantbruksekonom, konsult hos Skogs- och Lantarbetsgivareförbundets analysgrupp, utveckling av program för resultatanalys för lantbruksföretag.

Nuvarande verksamhet: Uppdrag för LRF Konsult och stöd för arbetet med resultatanalysen.

e-post: bert-owe.nelson@telia.com

MATS OLSSON

Född 1956 i Lund

Utbildning/Examen: Fil.dr i ekonomisk historia

Arbets/forskningens inriktning: Agrarhistoria.

Nuvarande verksamhet: Professor i ekonomisk historia vid Lunds universitet. Forskar om jordbrukets historiska produktivitetsutveckling samt kring vilka faktorer som utlöst och varit avgörande för jordbrukets omvandling.

e-post: mats.olsson@ekh.lu.se

HARALD SVENSSON

Född 1952 i Virestad, Kronobergs län

Utbildning/Examen: Fil.kand. med inriktning mot nationalekonomi i Lund

Arbets/forskningens inriktning: Arbetat inom jordbruksadministrationen (Jordbruksnämnden och Jordbruksverket) särskilt med jordbrukets ekonomi och jordbrukspolitiken.

Nuvarande verksamhet: Chefsekonom vid Jordbruksverket.

e-post: Harald.svensson@jordbruksverket.se

HENRIK SVENSSON

Född 1969 i Växjö

Utbildning/Examen: Fil.dr i kulturgeografi 2005

Arbetets/forskningens inriktning: Landskapsgeografi och historiskt inriktad social- och ekonomisk geografi, med inriktning på den agrara revolutionen och de förändringar i landskap och rum som den medförde. Arbetar även med ortnamnsgeografi respektive geografiska informationssystem.

Nuvarande verksamhet: Universitetslektor i geografi och sektionschef vid Högskolan Kristianstad.

e-post: henrik.svensson@hkr.se

LARS-GÖRAN SVENSSON

Född 1949 i Trollhättan

Utbildning/Examen: Lantmästare

Arbetets inriktning: Rådgivning till produktionslantbruket, särskilt nyttjanderätts- och arrende-frågor.

Nuvarande verksamhet: Seniorrådgivare vid LRF Konsult.

e-post: lars-goran.svensson@lrfkonsult.se

GÖRAN ULVÄNG

Född 1968, Husby gård i Gryta, Uppland

Utbildning/Examen: Fil.dr i ekonomisk historia

Arbetets/forskningens inriktning: Avhandlingen från 2004 behandlade 1700- och 1800-talens

landsbygdsbebyggelse – bondgårdar, boställen och herrgårdar – och förändringarna i jordbruk, hushåll och arbetsorganisation.

Nuvarande verksamhet: Docent i ekonomisk historia. Agrarhistorisk forskning om herrgårdar och eliter: jordbruk, bebyggelse, ekonomi, hushållning och konsumtion under 1700–1800-talen. Konsumtionshistorisk forskning med andrahandsmarknadens utveckling och betydelse 1700–1900-talen, främst om auktioner och pantbanker.

e-post: goran.ulvang@slu.se

ANDERS WÄSTFELT

Född 1965 i Stockholm

Utbildning/Examen: Fil.dr i kulturgeografi vid Stockholms Universitet 2004

Arbetets inriktning: Forskning om förändring av jordbruk och jordbrukslandskap i samtid och historisk tid. Forskar även kring användning av satellitbilder för studier av jordbruk och jordbrukslandskap.

Nuvarande verksamhet: Docent i kulturgeografi vid Stockholms Universitet. Forskare vid SLU, avdelningen för agrarhistoria. Forskning med fokus på framtidens lantbruk såväl i Sverige som i Europa och i världen.

e-post: anders.wastfelt@slu.se och anders.wastfelt@humangeo.su.se